

Duben 2022 Zamyšlení IX.

„a dej všem obyvatelům země poznat tvé milosrdenství“ (z Modlitby zasvěcení Božímu milosrdenství)

Zkušenost světa a člověka

Když sv. Jan Pavel II. žádal Boha, aby všichni lidé na světě mohli poznat Jeho milosrdenství, nemyslel tím takové poznání, které je typické pro přírodní vědy, zvláště fyziku a chemii.

Fyzikální zkušenost, často také nazývaná experiment, spočívá v tom, že v laboratorních podmínkách, které zajišťují její opakovatelnost, vyvolává se nějaký jev. Ze strany osoby, která jej provádí, podléhá pozorování a měření, což umožňuje jeho kvantitativní i kvalitativní popis. Díky tomu je možné tento jev vysvětlit v rámci aktuálně existujících znalostí.

Experiment je zdrojem poznatků o fyzikálních zákonech a je také velkým pomocníkem při jejich ověřování, ba co víc, může přispět k rozvoji samotné vědy. Naznačil to anglický filozof, esejista, právník a státník Francis Bacon, který žil na přelomu 16. a 17. století. Proto je považován za jednoho ze zakladatelů moderní vědecké metody založené na experimentu a indukci. Podobně o důležitosti zkušenosti psal v 17. století slavný francouzský matematik, fyzik, esejista a filozof Blaise Pascal, který tvrdil, že „skutečným mistrem, kterému je třeba ve fyzice naslouchat, je zkušenost“.

Pojem zkušenosti se objevuje i v Písmu svatém. V Knize moudrosti se praví, že sám Bůh zkouší lidi: "S trochou kázně obdrží velké dobro, neboť Bůh je zkoušel a shledal je hodnými sebe sama" (srov. Mdr 3,5). Tato zkušenost pro ně může být velmi bolestivá. Bůh je „vyzkoušel jako zlato v kelímku a přijal je jako zápalnou oběť“ (Mdr 3,6), uvádí autor Knihy bez jakýchkoli eufemismů.

Tato zvláštní zkušenost Boha se zásadně liší od zkušenosti přírodních věd. V jejich případě jde o obohacení znalostí o světě u toho, kdo experiment dělá a chce se o jeho výsledky podělit s ostatními. Na druhé straně ve vztahu k Bohu, který zakouší člověka, nemůže jít o žádné další rozšíření jeho znalostí o něm. Ví o člověku všechno. Zná nejen svou minulost, ale i budoucnost. Prožíváním člověka mu Bůh chce ukázat celou pravdu o sobě. Někdy je plné radosti a vděčnosti, když někdo, jako Maria, děkuje Všemohoucímu za velké věci, které v něm vykonal (srov. Lk 1,46-49). Stává se však, že Bůh bolestně zakouší člověka, aby o něm odhalil plnou pravdu a zbavil ho iluzorní sebedůvěry v sebe sama a ve vlastní sílu. Dojemným příkladem takové božské zkušenosti je příběh zapření sv. Petra.

Nejprve při Poslední večeři Ježíše vroucně ujistil: „I kdyby o tobě každý pochyboval, já o tobě nikdy nebudu pochybovat“ (srov. Mt 26,33). Ve svém přesvědčení o své neochvějnosti vytrval bez rozdílu a nebral ohled na Ježíšovu poznámku: „Amen, pravím ti, ještě dnes v noci, než kohout zakokrhá, třikrát mě zapřeš“ (Mt 26,34). S jistotou Petr svému Mistrovi ihned odpověděl: „Kdybych měl zemřít s tebou, nezapřu tě“ (Mt 26,35). Svou víru v sebe snad ještě víc upevnil, když jako jediný z učedníků při Ježíšově zatčení v Getsemanské zahradě „natáhl ruku, vytasil meč, probodl sluhu velekněze a usekl mu ucho“ (Mt 26, 51). Musel být velmi překvapen, že mu Ježíš řekl: „Vlož svůj meč zpět do pochvy, neboť všichni, kdo mečem bojují, mečem zahynou“ (srov. Mt 26,52), čímž souhlasil, že bude zajat. Když však došlo ke skutečné zkoušce věrnosti a odvahy, Petr třikrát popřel jakoukoli znalost Ježíše. A když potřetí vřele ujistil své okolí, že ho nezná, zakokrhál kohout. V tu chvíli se „Pán obrátil a pohlédl na Petra“ (Lk 22,61). Tento pohled Petrovi připomněl nejen jeho ujištění o věrnosti Ježíši. Tento Ježíšův pohled byl také zkouškou Petrova srdce: Bude stále tvrdošíjně bojovat ve svém současném postoji, nebo ho přepadne stud a lítost za svou nevěru? Všichni synoptici svorně tvrdí, že právě v této chvíli Petr „vyšel ven a hořce plakal“ (Lk 22,62). Zkouška, které byl vystaven Kristem, ukázala jeho slabost. Na druhou stranu ukázala, že Petr byl koneckonců muž se spravedlivým svědomím, schopný litovat a otevřený osobnímu obrácení.

Zkušenosti, kterým Bůh člověka podrobuje, leží v jeho úžasné pedagogice, která je nakonec zaměřena na dobro lidí. Proto autor Listu Hebrejům napsal: „Ještě jste v zápase s hříchem nemuseli prolít svou krev. Což jste zapomněli na slova, jimiž vás Bůh povzbuzuje jako své syny: ‚Synu můj, podrobuj se kázni Páně a neklesej na mysli, když tě kárá. Koho Pán miluje, toho přísně vychovává, a trestá každého, koho přijímá za syna.‘ Podvolujte se jeho výchově; Bůh s vámi jedná jako se svými syny. Byl by to vůbec syn, kdyby ho otec nevychoval? Jste-li bez takové výchovy, jaké se dostává všem synům, pak nejste synové, ale cizí děti. Naši tělesní otcové nás trestali, a přece jsme je měli v úctě; nemáme být mnohem víc poddáni tomu Otci, který dává Ducha a život? A to nás naši tělesní otcové vychovávali podle svého uvážení a jen pro krátký čas, kdežto nebeský Otec nás vychovává k vyššímu cíli, k podílu na své svatosti. Přísná výchova se ovšem v tu chvíli nikdy nezdá příjemná, nýbrž krušná, později však přináší ovoce pokoje a spravedlnost těm, kdo jí prošli. ‚Posilněte proto své zemdlené ruce i klesající kolena‘ a ‚vykročte jistým krokem‘, aby to, co je chromé, docela nezchromlo, ale naopak se uzdravilo. Usilujte o pokoj se všemi a o svatost, bez níž nikdo nespatri Pána. Dbejte na to, ať nikdo nepromešká Boží milost“ (Židům 12:4-15).

Tuto myšlenku autora Listu Hebrejům do jisté míry rozšiřuje sv. Petr ve svém Prvním listu vidí v různých druzích zkušeností, které Bůh seslal křesťanům, jako šanci pro jejich osobní růst ve víře, která je zárukou věčné spásy: „Z toho se radujte, i když snad máte ještě nakrátko projít zármutkem rozmanitých zkoušek,

7aby se pravost vaší víry, mnohem drahocennější než pomíjející zlato, jež přece též bývá zkoušeno ohněm, prokázala k vaší chvále, slávě a cti v den, kdy se zjeví Ježíš Kristus.“ (1 P 1,6-7).

Zkušenost Boha

Poznání a objevení pravdy se často stává zdrojem velké radosti, kterou prožívá autor daného zážitku. Příkladem toho je Fr. Józef Rogaliński SJ, rektor Velkopolské akademie v Poznani, který v 18. století vydal čtyřdílnou učebnici experimentální fyziky s názvem Zkušenosti působení věcí na smysly subjektu. Otec Rogaliński nebyl pouze teoretikem přírodních a matematických věd. Proslavil se jako předchůdce bezplatných veřejných přednášek, na které zval nejen studenty tehdejších poznaňských univerzit, ale také obyvatele města, zejména řemeslníky. Předmětem těchto přednášek byla experimentální fyzika. Pokusy, které prováděl, musely přinést nejen posluchačům, ale především jemu samému mnoho osobního uspokojení a radosti, neboť fyzickou zkušenost nazval zkoumáním pravdy, jejíž poznání „rozlévá určitou sladkost a rozkoš duše“.

Podobné stavy myslí, možná nesrovnatelně intenzivnější, se mohou stát člověku, když z Boží vůle dostane příležitost dozvědět se o sobě pravdu. Prožitek této pravdy nevyplývá z iniciativy člověka a – tím méně – není výsledkem předem plánovaného a jím pečlivě provedeného experimentu. Jedině Bůh činí člověka schopným, aby se stal – v rozsahu svých omezených možností – účastníkem a svědkem Jeho pravdy. Je to také sám Bůh, kdo dává člověku mimořádnou sladkost poznávat jeho tajemství. „Kdykoli jsem přijal Tvá slova, vstřebal jsem je a Tvé slovo se mi stalo potěšením a radostí v mém srdci. Neboť je nade mnou vzýváno tvé jméno, Pane Bože zástupů!“ – prorok Jeremiáš se přiznal Nejvyššímu (srov. Jer 15,16). V reakci na to slyšel slova Boží, která ho posílila v jeho prorockém poslání k lidu Jeruzaléma: „Učiním z tebe pro tento národ nepřemoženou bronzovou zeď. Budou s tebou bojovat, ale neporazí tě, protože já jsem s tebou, abych ti pomohl a osvobodil tě, říká Pán. Vysvobodím vás z rukou zlých a vysvobodím vás z moci násilníků“ (Jer 15,20-21).

Tímto způsobem se před námi odkrývá další druh zkušenosti, o kterém se mluví v Bibli. Jestliže prvním typem byla zkušenost ve smyslu určité objektivní zkoušky, které Bůh podrobuje člověka, aby poznal pravdu o sobě, pak se v tomto případě jeví zkušenost v subjektivním smyslu. Muž zde zažívá něco, co může sebevědomě říci: „Zažil jsem to“, „To se ve mně stalo“ – a tedy „svědčím o tom“.

Velmi vypovídající je reakce sv. Petra při Proměnění Ježíše na hoře Tábor. Papež Benedikt XVI. s odkazem na tuto událost ve své knize „Ježíš Nazaretský“ napsal: Petr, Jakub a Jan „jsou šokováni mimořádnou povahou tohoto jevu. Přepadá je „bohobojný“ strach. Cítili vlastní křehkost a byli téměř paralyzováni strachem.

"Moc se báli," říká Marek (Mk 9,6). A přesto Petr – přes svůj zmatek „nevěděl, co říct“ (Mk 9,6) – promluvil: „Rabbi, je dobře, že jsme tady; postavíme tři stany: jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi“ (Mk 9,5)“. Petrova slova byla následkem toho, co zažil s Jakubem a Janem.

Jak pokračuje papež Benedikt XVI., „na hoře vidí tři učedníci slávu Božího království zářící v Ježíši. Svatý Boží oblak je zahaluje na hoře. Na hoře – v rozhovoru proměněného Ježíše se zákonem a proroky – poznají, že nastal pravý svátek stánků. Na hoře se dozvědí, že sám Ježíš je živá Tóra, celé Boží slovo. Na hoře vidí "sílu" království přicházejícího v Kristu." Proto chtějí tam zůstat, stát se svědky a do jisté míry i účastníky jeho slávy. A až mocí Ducha Svatého seslaného na ně půjdou do celého světa a budou učit všechny národy (srov. Mt 28, 18-20), budou hlásat pravdu o Ježíši Kristu, Synu Božím, jako svědci Proměnění. Proto sv. Petr ve svém druhém listě píše: „Nedali jsme se vést vymyšlenými bájemi, ale zvěstovali jsme vám moc a slavný příchod našeho Pána Ježíše Krista jako očití svědkové jeho velebnosti. On přijal od Boha Otce čest i slávu, když k němu ze svrchované slávy zazněl hlas: Toto jest můj milovaný Syn, v něm jsem našel zalíbení. A tento hlas, který vyšel z nebe, jsme my slyšeli, když jsme s ním byli na svaté hoře.“ (2 P 1,16-18).

Z „dotknutí“ Bohem a jeho osobního poznání pochází láska, která objímá a proniká celé lidské srdce. "Ne nějakým neurčitým pocitem," přiznal sv. Augustin po svém obrácení – ale s pevnou volbou, miluji tě, Pane. Probodnul jsi mi srdce svým slovem a miluji tě. Nebe a země a vše, co obsahují, ke mně ze všech stran volají, abych tě miloval. Ale co vlastně miluji, když miluji Tebe? Ne tělesnou krásu ani kouzlo pozemského života. Ne paprsek světla tak příjemný pro mé oči. Ne sladké melodie různých písní. Ne opojnou vůni květin, olejů a parfémů. Ne manu ani med. Ne tělo, které bych chtěl obejmout. To nejsou věci, které miluji, když miluji svého Boha. A přesto miluji určitý druh světla, určitý druh hlasu, vůně, jídla, objetí v nitru své lidské bytosti, kde světlo svítí pro mou duši, a není zahalené prostorem, kde se ozývá hlas, který čas neunes. Kde je vůně, kterou vítr ne rozfoukne, kde se zakouší chuť nezkaženou sytostí, kde se zůstává v objetí, které sytost neroztrhne. To je to, co miluji, když miluji svého Boha“ (X, 6).

Mystické zážitky Boha

Poznání Boha se stává zvláště intenzivním a do jisté míry tajemným v případě mystických zážitků, které se v určité chvíli mohou změnit i v extázi. Láska k Bohu se v nich často spojuje se zdrcujícím utrpením. Tak se stalo na svátek Povýšení svatého Kříže 14. září 1224, kdy sv. František z Assisi obdržel v Alverni milost nosit na těle stigmata Kristova umučení. Byly pro něj zdrojem velké radosti i velkého utrpení. V písni, kterou složil, nazvanou Boj lásky, ukázal Krista - svého

mladického Ženicha, svého Milence - který v přestrojení za serafa se šesti křídly probodl jeho ruce, nohy a bok žhavým kopím a kterého miluje. s vroucí láskou navzdory bolesti, kterou trpí.

Za podobný popis mystické extáze vděčíme sv. Terezie z Avily, prohlášené papežem Pavlem VI. za doktorku církve s titulem „mystická lékařka“. Jedním ze zlomů v jejím životě bylo zcela náhodné čtení sv. Augustina. „Když jsem začala číst Vyznání, zdálo se mi, že v nich vidím svůj vlastní obraz,“ napsala v Knize života. Když jsem dorazila na místo, kde Svatý vyprávěl o svém obrácení, a když zaslechl v zahradě hlas, měla jsem jasně v srdci pocit, že i mě Bůh tímto hlasem volá; dlouho jsem se topila v slzách, v duši jsem měla velkou hořká hořkost smutku a tíseň. Ó Bože, jak těžce trpí duše, když ztratí svobodu, která jí byla dána a kterou si měla ponechat, aby se stala svým vlastním pánem! Dnes se divím, jak jsem mohla žít v takovém trápení! Chvála Bohu, že mi dal život, abych vstala ze smrti nad všechny smrtelnější smrti!“ (9, 8).

Obrácení, které prožila, ji po letech přivedlo k mystické zkušenosti popsané v Knize života. Jednoho dne, když se sama modlila, měla vizi cherubína s „modrou tváří v plamenech“. „Viděla jsem v ruce tohoto anděla dlouhé zlaté kopí a jeho železný hrot na samém konci byl jako z ohně. Zdálo se mi, že tímto oštěpem mi několika otáčkami probodl srdce a zabodl ho do mého nitra. Bolest tohoto probodnutí byla tak velká, že mi vyrvala z prsou sténání, o nichž jsem se výše zmínila; ale toto nevýslovné mučednictví mi dává takovou sladkost, která převyšuje jakýkoli výraz, že necítím sebemenší touhu, aby to skončilo, a v ničem jiném nenachází má duše uspokojení jen v Bohu samém. Není to bolest fyzická, ale bolest duchovní, i když určité tělo také má na něm podíl, dokonce významný; ale je to doprovázeno sladkou výměnou znamení lásky mezi duší a Bohem, tak že to nedokážu popsat, ale prosím Boha, aby každému, kdo mi nevěří, dal to zakusit“ (29, 13).

Pro ty, kdo to zažili, byly mystické zážitky Boha velkým tajemstvím, které se později snažili sdělit prostřednictvím poetických metafor. Přesto zůstaly a zůstávají pro ostatní nevyzpytatelnými tajemstvími. Není proto divu, že pokusy o jejich vyjádření prostřednictvím nejrůznějších uměleckých děl jsou pro nás přitažlivější než prostřednictvím odborných teologických pojednání plných abstraktních pojmů. Proto v horním kostele sv. Františka v Assisi můžeme obdivovat nádhernou fresku od Giotta z konce 13. století znázorňující stigmatizaci sv. Františka a v kostele Santa Maria della Vittoria v Římě mramorovou sochu Giovanniho Lorenza Berniniho Extáze sv. Terezy, ze 17. století, která dodnes budí obdiv. „Bílá mramorová postava sv. Terezy jakoby leží, hlavu a trup má ohnuté dozadu, její tvář vyjadřuje nejvyšší obdiv a výraz nepřítomnosti vůči divákům. Ústa jako by křičela z hlasitě vyjádřeného potěšení, 'napsal o této soše P. Jan Andrzej Kłoczowski, OP.

Také Deníček sestry Faustyny je zvláštním záznamem Ježíšových vizí a zjevení. Sestra Faustyna si byla dobře vědoma toho, že lidská slova jsou podivně neohrabaná, aby přesně vyjádřila, co se jí stalo. Proto se vyznala: „Mám psát o chvílích setkání mé duše s tebou, ó Bože, když jsi mě mimořádným způsobem navštěvoval. Mám psát o tobě, ó Nepochopitelný ve svém milosrdenství k mé ubohé. Tvá svatá vůle je životem mé duše. Ten příkaz mám od toho, který mi tebe, Bože, zde na zemi zastupuje, který mi vysvětluje tvou svatou vůli. Ježíši, vidíš, jak mi psaní jde těžko, jak neumím jasně napsat to, co v duši prožívám. Ach Bože, což může pero napsat to, kde často pro slova není místo? Avšak přikazuješ psát, Bože, to mi stačí.“ (Den. 6).

Ježíšových návštěv sv. Faustyna zažila hodně. Začaly jednoho červencového dne roku 1924, když Helenka Kowalska při hře v parku „Benátky“ v Lodži uviděla vedle sebe „ztýraného Ježíše, svlečeného ze šatů, celého pokrytého ranami, který mi řekl tato slova: Jak dlouho tě mám snášet a jak dlouho mě budeš klamat? V té chvíli umlkla příjemná hudba, společnost, ve které jsem se nacházela, mi zmizela z očí, zůstal jen Ježíš a já.“ (Den. 9).

Jedna z posledních návštěv, o které víme z jejího Deníčku, se uskutečnila nedlouho před její smrtí, 17. června 1938. Do jisté míry to předznamenalo její brzký přechod do nebe. " Cítila jsem se tak slabá, že jsem cítila, jako by ve mně všechno odumíralo. Když jsem se však zabrala do hlubší modlitby, poznala jsem, že to ještě není chvíle vysvobození, ale bližší výzva Ženicha. Když jsem se setkala s Pánem, řekla jsem mu: Klameš mě, Ježíši, ukazuješ mi otevřenou bránu nebe, a opět mě necháváš na zemi. A Pán mi řekl: Až v nebi uvidíš tyto své dny, zaraduješ se a chtěla bys, aby jich bylo co nejvíce. Nedivím se ti, má dcero, že nyní to nemůžeš pochopit, neboť tvé srdce je přeplněné bolestí a steskem po mně. Líbí se mi tvá bdělost; nechť ti stačí mé slovo už jen krátce. A má duše se znovu ocitla ve vyhnanství. V lásce jsem se spojila s Boží vůlí, podřizujíc se jejím láskyplným úradkům.“ (Den. 1786-1787).

Popsaná událost byla jakýmsi rozšířením toho, co sestra Faustyna zažila přes rok dříve, 6. května 1937, na svátek Nanebevstoupení Páně. „Dnes je má duše od samého rána zasažena Bohem. Po svatém přijímání jsem byla chvíli ve styku s nebeským Otcem. Má duše byla vtažena do samého žáru lásky, pochopila jsem, že žádná vnější díla nelze porovnat s čistou láskou k Bohu... Viděla jsem radost vtěleného Slova a byla jsem ponořena do trojičnosti Boží. Když jsem přišla k sobě, zaplavil mou duši stesk, toužím po spojení s Bohem. Zaplavovala mě tak veliká láska k nebeskému Otcovi, že tento den celý nazývám nepřerušenou extází lásky. Celý vesmír se mi jevil vůči Bohu jako malá kapička. Nemáš větší štěstí nad to, že mi Bůh dává vnitřně poznat, že je mu milý každý úder mého srdce, a když mi projevuje, že mě obzvláště miluje. To vnitřní přesvědčení, v němž mě Bůh utvrzuje o své lásce ke mně a o tom, jak je mu má duše milá, přináší do mé duše hluboký pokoj. V ten den jsem nemohla přijmout žádný pokrm, cítila jsem se nasycena

láskou.“ (Den. 1121).

Sestra Faustyna prožila celý tento den Nanebevstoupení Páně jako „extázi lásky“. Blahoslavený P. Michal Sopoćko byl naopak osobním svědkem extáze, která se díky Boží milosti stala za jeho přítomností měsíc před její smrtí. V celkem krátkém textu „Moje vzpomínky na sestru Faustynu“ vydal toto svědectví: „Jednou jsem viděl sestru Faustynu v extázi. Bylo to 2. září 1938, když jsem ji navštívil v nemocnici v Prądniku a rozloučil jsem se s ní k odjezdu do Vilniusu. Když jsem ušel pár desítek kroků, vzpomněl jsem si, že jsem jí přinesl několik desítek výtisků modliteb (novéna, litanie, Korunka) o Božím milosrdenství vydaných v Krakově. Okamžitě jsem se vrátil, abych je předal. Když jsem otevřel dveře do pokoje, ve kterém se nacházela, viděl jsem ji ponořenou do modlitby v sedě, ale téměř se vznášela nad postelí. Zrak měla upřený na nějaký neviditelný bod, zorničky mírně rozšířené, zatím si nevšimla mého vchodu a já ji nechtěl rušit a chystal jsem se ustoupit; ale brzy přišla k sobě, uviděla mě a omluvila se, že neslyšela mé klepání na dveře. Dal jsem jí modlitby a rozloučil se a ona řekla: "Uvidíme se v nebi!" Když jsem ji pak 26. září naposledy navštívil v Łagiewnikach, nechtěla se mnou už mluvit, nebo možná nemohla, a řekla: „Jsem plně ponořená do společenství s nebeským Otcem“. Opravdu vypadala jako nadpřirozená bytost. Od této chvíle už jsem nepochyboval o tom, že to, co bylo v jejím Deníčku o svatém přijímání, které jí v nemocnici podával anděl, odpovídá skutečnosti.“

Zkušenost Božího milosrdenství

Ve druhém listě Korintánům sv. Pavel píše o zvláštním úsilí křesťanů žijících v Korintu, kteří si přejí zažít Krista. Apoštol tvrdí: „Není vůči vám slabý, ale ukazuje ve vás svou sílu“ (srov. 2 Kor 13,3). Tato moc se projevuje v jeho velikonočním tajemství: Kristus „ač byl ukřižován pro slabost, žije však z Boží moci“ (srov. 2 Kor 13,4). Svatý Pavel již dříve v prvním listě adresovaném stejným adresátům říká: „kážeme Krista ukřižovaného. Pro Židy je to kámen úrazu, pro ostatní bláznovství, ale pro povolání, jak pro Židy, tak pro Řeky, je Kristus Boží moc a Boží moudrost. Neboť bláznovství Boží je moudřejší než lidé a slabost Boží je silnější než lidé.“ (1 Kor 1,23-25). Vědom si této zvláštní zkušenosti Kristovy moci působící v srdcích křesťanů, sv. Pavel zároveň nabádal Korintány, aby se sami zkoumali a testovali, pokud jde o stav jejich víry: „Zkoušejte se, jste-li ve víře, zkoušejte se! Copak o sobě nevíte, že Ježíš Kristus je ve vás?“ (2 Kor 13, 5).

Výše uvedená slova apoštola národů lze vztáhnout na tajemství Božího milosrdenství. Neboť právě ona Boží moc a Boží moudrost jsou tím největším a nejslavnějším ovocem Kristových Velikonoc. Právě skrze Boží milosrdenství v nás Kristus ukazuje svou moc, díky níž se stáváme stále znovu dětmi nebeského Otce. Tím, že křesťané věrně svědčí o Božím milosrdenství, mají všechny důvody se vši

pokorou a zároveň s velkou radostí říkat, že zůstávají ve víře a že je v nich sám Kristus.

To byl jistě případ sv. Františka z Assisi, který byl Kristem obrácen, aby se pak stal nejdojemnějším, a proto nejpřesvědčivějším svědkem jeho nekonečného milosrdenství. Jak píše bratr Thomas z Celana ve svém prvním životopise: „Jednoho dne, když František vši silou vzýval Pánovo milosrdenství, Pán mu ukázal, co má dělat. Pak byl naplněn tak velkou radostí, že ji nedokázal potlačit a vykřikoval něco, co lidi slyšeli. Lidé si mysleli, že se chce oženit, a ptali se ho na to. Odpověděl: "Vezmu si nevěstu vznešenější a krásnější než všechny, které jsi kdy viděl, která je nade vše ostatní vzhledem a především moudrostí." Tuto neposkvrněnou Boží nevěstou je řád, který František počal, a skrytým pokladem je království nebeské, po kterém tak toužil. Musel totiž naplnit své evangelijní povolání, pokud měl být služebníkem evangelia ve víře a pravdě“ (III, 7).

Tak tomu bylo i v životě sv. Terezie z Avily, která v Knize života vyznala: „Ó Pane mé duše! Jak mohu důstojně pochválit všechnu laskavost, kterou jste mi během těchto let věnoval? Jako právě ve chvíli, kdy jsem Tě nejvíce urážela, jsi náhle způsobil můj nejhlubší zármutek a učinil jsi mě způsobilou pro Tvé milosti a útěchy! Vskutku, můj nejjemnější králi, zároveň jsi použil způsob, jak mě potrestat, protože jsi věděl, Ty, Bože vědoucí, o mém srdci, co mě může nejvíce zranit. Trestal jsi mě za mé hříchy svými nevýslovnými útěchami“ (7:19).

Tak tomu bylo i v případě sv. Faustyny, kterou sám Pán Ježíš nazýval sekretářkou svého milosrdenství (srov. Den. 965) a služebnicí jeho milosrdenství (srov. Den. 570). Právě jako sekretářka Božího milosrdenství krátce po exerciciích a po obnovení řeholních slibů v listopadu 1932 spatřila Pána Ježíše a poté předala jím zasláné poselství kněžím: „Obnova slibů. Hned od rána, jak jsem se probudila, se můj duch zcela ponořil do Boha. Do toho oceánu lásky. Cítila jsem, že jsem v něm celá ponořena. Při mši svaté nabrala má láska k němu sílu. Po obnově slibů a svatém přijímání jsem náhle uviděla Pána Ježíše, který mi laskavě řekl: Má dcero, hled' na mé milosrdné Srdce. Když jsem se na to Nejsvětější Srdce zahleděla, vyšly stejné paprsky, jako jsou na tom obraze jako krev a voda a pochopila jsem, jak veliké je Pánovo milosrdenství. A znovu Ježíš laskavě řekl: Má dcero, říkej kněžím o tom mém nepředstavitelném milosrdenství. Pálí mě plameny milosrdenství, chci je vylévat do duší, ale duše nechtějí věřit v mou dobrotu. Náhle Ježíš zmizel. Avšak celý den můj duch pocítoval, jak je ponořen v Boží přítomnosti i přes hluk a povídání, jaké obyčejně po exerciciích bývá. Vůbec mi to nevadilo. Můj duch byl v Bohu, přestože jsem se navenek účastnila povídání, a dokonce jsem byla navštívit Derdy.“ (Den. 177).

Všichni – sv. František z Assisi, sv. Terezie Veliká a sv. Faustyna – zakusili na sobě velikost Božího milosrdenství. O to více se proto cítili povoláni a zároveň povinni toto milosrdenství hlásat druhým a neustále za něj z celého srdce chválit Boha. V tomto postoji se podobali Marii, která si plně vědoma toho, jaké velké věci učinil

pro ni Všemohoucí – ve svém hymnu Magnificat oslavovala Boha za milosrdenství, které prokázal „od pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí“ (srov. Lk 1,49-55).

Univerzálnost Božího milosrdenství

Boží milosrdenství má univerzální rozměr, protože se vztahuje na všechny lidi. To je pravda, která vyplývá ze tří slov Pána Ježíše. První je úplný začátek modlitby, kterou učil své učedníky, počínaje vzýváním „Otče náš“. Bůh je Otcem všech lidí – a proto „dává slunci svítit nad zlými i dobrými a sesílá déšť na spravedlivé i nespravedlivé“ (srov. Mt 5,45). Druhé Ježíšovo slovo je jeho nabádání: „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi, a já vám dám odpočinout“ (srov. Mt 11,28). Všichni lidé jsou totiž jako hříšníci „unavení a obtíženi“. Všichni proto potřebují úlevu a osvěžení. Všichni čekají na Boží milosrdenství. Proto Ježíš, umírající na kříži, řekl třetí slovo, které mělo veliké důsledky: „Žízním“ (J 19,28). Chtěl nejen kapku vody, aby si zvlhčil svůj jazyk a žíznivá ústa. Přál si především, aby všichni lidé našli v jeho milosrdném Srdci pramen vody „tryskající k věčnému životu“ (srov. Jan 4,14). Proto, když se již naplnila jeho Pascha, sv. Pavel mohl v Listu Římanům napsat: „Ale kde se rozmnožil hřích, tam se ještě více rozmohla milost, že jako hřích označoval svou vládu smrtí, tak milost projevila svou vládu skrze spravedlnost, která vede k věčnému životu skrze Ježíše Krista, našeho Pána.“ (Řím 5, 20-21).

Pravda o univerzálním rozměru Božího milosrdenství vyplynula z prosby, kterou sv. Jan Pavel přinesl Bohu v Modlitbě zasvěcení světa Božímu milosrdenství: „Ať všichni obyvatelé země zakusí tvé milosrdenství“. Je součástí velké tradice podobných modliteb. „Ó můj Ježíši, odpusť nám naše hříchy, zachraň nás před ohněm pekelným, přiveď všechny duše do nebe...“, učila Panna Maria Lucii, Jacintu a Františka ve Fatimě tato slova nasměrovat do nebe. Sám Ježíš zase ukázal sv. Faustyně, jak se máme modlit korunku Božího milosrdenství, ve které se tu a tam objevuje fráze „celý svět“. Na velkých zrnkách je pronesena modlitba: "Věčný Otče, obětuj Ti Tělo a Krev, Duši a Božství Tvého milovaného Syna a našeho Pána Ježíše Krista na smír za hříchy naše a celého světa", potom na malých se říká: „Pro Jeho bolestné umučení, buď milosrdný k nám a celému světu“. Na závěr celá Korunka končí trojím zvoláním: „Svatý Bože, Svatý Mocný, Svatý Nesmrtelný, smiluj se nad nás i celým světem“ (Den. 475-476).

V návaznosti na tuto velkou tradici modliteb, zdůrazňující univerzálnost Božího milosrdenství, však Jan Pavel II. žádal Boha o něco víc: nejen o milosrdenství pro všechny lidi, ale také pro všechny obyvatele země, aby toto milosrdenství přímo zakusili. Aby každý o sobě mohl říci: Byl jsem obdařen takovým a takovým konkrétním duchovním nebo hmotným dobrem.

Abychom pochopili jedinečnost tohoto požadavku obsaženého v Modlitbě zasvěcení světa, je potřeba nejdřív vysvětlit několik věcí. Pán Bůh může podle své

svaté vůle některým lidem neobyčejným způsobem nejprve udělit milost svého milosrdenství. Stává se to s některými mystickými vizemi nebo extázemi, které přímo sdílejí – jako tomu bylo u sv. Františka z Assisi, sv. Terezie Veliké nebo sv. Faustyně.

Bůh může své milosrdenství projevovat i obyčejným nebo nepřímým způsobem ve společenství církve. Potom věřící dostávají nějaké duchovní nebo hmotné dary prostřednictvím svátostných nebo charitativních činností jiných lidí žijících a pracujících v církvi. Proto mohou – a dokonce by měli – děkovat Bohu z celého srdce za dary, které obdrželi, a chválit Jeho milosrdenství.

Milosrdenství mohou prožívat i vyznavači jiných náboženství nebo i nevěřící, kteří se s Božím milosrdenstvím setkávají prostřednictvím dobroty a oběti věřících a prokazují jim svou duchovní i materiální podporu. Pak to lidé s takovou dobrotou nebudou schopni rozpoznat jako projev Božího milosrdenství vůči sobě, takže nebudou Bohu děkovat ani ho chválit. Vždy však budou kryti jeho otcovskou péčí a láskou a budou moci vyjádřit vděčnost svým bezprostředním dobrodincům. Tím, že jim poděkují, budou nepřímo uctívat samotného Boha, který je zdrojem všeho dobra.

O Božím milosrdenství můžeme mluvit i tehdy, když někteří lidé dobré vůle, nevěřící a nepatřící k církvi, projevují dobrotu svého srdce druhým lidem. Budou-li obdarováni věřícími, pak budou moci chválit Boha za dobro, které zakusili od nevěřících.

Pokud obdarovaní nejsou věřící, nebudou moci říci nic o prožívání Božího milosrdenství. Jeho skutečná existence však bude zřejmá věřícím, kteří při pohledu na dobré dění a prožívané lidmi nevěřícími v něm uvidí požehnaný projev Boží dobroty a milosrdenství, k jehož obrazu a podobě byl stvořen každý člověk.

Všechny tyto výše uvedené možnosti prožívání Božího milosrdenství vyžadují od věřících „představivost milosrdenství“, o které psal Jan Pavel II. v apoštolském listu *Novo millennio ineunte* na konci Velkého jubilea roku 2000. Čteme v něm: „Dnes je zapotřebí nové „představivosti milosrdenství“, jejímž projevem nebude jen účinnost pomoci, ale schopnost být bližním trpícímu člověku, být s ním solidární, aby gesto pomoci nebylo vnímáno jako ponižující almužna, ale jako svědectví bratrského společenství. Nestal by se takový životní styl největší a neúčinnější formou hlásání dobré zprávy o Božím Království? Bez takto chápané evangelizace, prováděné skrze milosrdenství a svědectví křesťanské chudoby, může být hlásání evangelia – což je koneckonců prvním příkazem milosrdenství – pochopeno a utopeno v záplavě slov, jimiž jsou lidé v současné společnosti neustále zaplavováni médii. Milosrdenství skutků dává neodolatelnou sílu milosrdenství slov“ (NMI, 50).

Výzva sv. Jana Pavla II., o představivosti milosrdenství, která se nám jeví jako nezbytná podmínka pro prožívání Božího milosrdenství, je nadčasová.

Noví blahoslavení

Den po zasvěcení světa Božímu milosrdenství, v neděli 18. srpna 2002, sloužil papež mši svatou v Krakově, během níž blahořečil čtyři osoby, vynikající skutky milosrdenství: arcibiskupa Zygmunta Szczęsného Felińskiego, otce Jan Beyzyma – jezuitu, P. Jana Balického a sestru Sancji Janinu Szymkowiak - serafku. Všichni žili v 19. a 20. století. Působili nejen v Polsku, ale i v Rusku (arcibiskup Feliński), a dokonce i na Madagaskaru (o. Beyzym). Skrze ně, obyčejným způsobem, ve společenství církve projevoval Bůh lidem své milosrdenství mnoha způsoby.

Jak říkal tehdy ve své homilii sv. Jan Pavel II.: „Bl. otec Jan Balicki je a má zůstat příkladem pro všechny kněze jako horlivý vysluhovatel svátosti pokání a smíření. „Jeho služba milosrdenství byla zvláště silně vyjádřena skrze jeho službu ve zpovědnici. Vždy s trpělivostí a pokorou se snažil přivést hříšného člověka blíže k trůnu Boží milosti.

Bl. arcibiskup Zygmunt Szczęsny Feliński se světu jevil jako vzor polského vlastence, hluboce zapojeného do „obranu národní svobody“. Během lednového povstání, „hnaný milosrdenstvím vůči svým bratrům“, otevřeně vystupoval „na obranu pronásledovaných“, na což doplatil tím, že byl na dvacet let poslán hluboko do Ruska. "Píše se o něm, že "ve svém vyhnanství, ve všestranném soužení, v chudobě modlitby se neustále držel kříže a věnoval Božímu milosrdenství." Podle Jana Pavla II. by podobný program měl inspirovat dnešní biskupy a kněze k dobrému jednání ve vztahu ke společenstvím, která jsou církvi často vzdálená, ba zcela mimo ni. "Nechť tento program formuje váš závazek nejprve k životu církve, a pak - je-li to správné a nutné - k společensko-politickému životu na národní, evropské a světové scéně." Na rozdíl od vzrůstající hlučné propagandy liberalismu, svobody bez pravdy a odpovědnosti, „pastýři církve nemohou ne hlásat jednu a spolehlivou filozofii svobody, kterou je pravda o Kristově kříži. Taková filozofie svobody je také bytostně spjata s dějinami našeho národa“.

Sestra Sancja Janina Szymkowiak byla ještě před svým vstupem do kláštera prostoupena laskavostí „pro všechny lidi, zvláště pro ty nejchudší a nejpotřebnější. Příslušnost k Mariánské sodalitě a Kruhu milosrdenství sv. Wincentego, pomohla jim tento postoj konkretizovat“. Na druhou stranu se jako serafka „plněji věnovala službě druhým“. „Brala těžké časy nacistické okupace jako příležitost plně se věnovat potřebným. Svě řeholní povolání vždy považovala za dar Božího milosrdenství.“ Pocítily to mimo jiné angličtí a francouzští váleční zajatci, kteří během druhé světové války pobývali v Poznani. Často ji nazývali „andělem dobra“ a po její smrti líbali její mrtvou ruku se slovy: „Svatá Sancja“. Utrpení spojené s tuberkulózou, která ji stravovala, obětovala Bohu za hříšníky. Před svou smrtí 29. srpna 1942 plná důvěry řekla: "Umírám z lásky a láska lásce

nemůže nic odmítnout." Po celý život byla věrná úsloví, které vyjadřovala i v dospívání: „Oddáváš-li se Bohu, musíš se odevzdat úplně“.

Jestliže se činnost blahoslavených: arcibiskupa Zygmunta Szczyńskiego, otce Jana Balickiho a sestry Janiny Szymkowiak stala projevem Božího milosrdenství pro lidi více či méně spjaté s životem církve, nebo alespoň nějak chápající křesťanský svět hodnot, pak svědectví o Božím milosrdenství, které vydal bl. otec Jan Beyzym, dosáhlo daleko za tento svět. Na dalekém Madagaskaru „z lásky ke Kristu zasvětil svůj život malomocným. Sloužil dnem i nocí těm, kteří byli jakoby vyvrženi za hranice společenského života. Svými skutky milosrdenství vůči opuštěným a opovrhovaným lidem vydal mimořádné svědectví o evangeliu. Přinesl evangelium „těm, kteří ho neznají“. Ze strany otce Beyzyma to byl podle Jana Pavla II. „největší dar milosrdenství – vést lidi ke Kristu, dát jim poznat a ochutnat Jeho lásku“.

Poselství

Když se zamyslíme nad životy těchto blahoslavených a zároveň vzpomeneme na volání sv. Jana Pavla II., obsažené v Modlitbě zasvěcení světa Božímu milosrdenství, aby Bůh umožnil „všem obyvatelům země zakusit Jeho milosrdenství“, pochopíme, že se tehdy papež modlil i za nás. Požádal nejlepšího Otce, abychom se poté, co jsme nejprve zakusili milost Jeho milosrdenství, stali pro druhé tím, skrze koho budou moci – vědomě či nevědomě – zakoušet, jak velký je Bůh ve svém milosrdenství. Aby Ho mohli chválit a žehnat po celý svůj život. Aby měli víru, že se jako jeho děti všichni rodíme v jeho vzkříšeném Synu Ježíši Kristu „do živé naděje: do neporušitelného, neposkvrněného a nevadnoucího dědictví, které je pro nás uchováváno v nebi“. Aby se mohli radovat (srov. 1 Pt 1,3-6).

Mons. Marek Jędraszewski, arcibiskup krakovský